

Област Перник

▶ Население (2015)	126 252
▶ Територия (кв.км)	2394,2
▶ Брой на населените места	172
▶ Дял на населението в градовете (%)	78,4

Общ преглед

Нивото на доходите в област Перник е сравнително високо, което се дължи на всекидневната трудова миграция към столицата и на по-високия размер на средните пенсии в областта. Пазарът на труда постепенно се възстановява, въпреки че паралелно с повишаването на заетостта повече хора активно започват да търсят работа и се присъединяват към редиците на безработните. През последните години е налице известен отлив на чуждестранни инвестиции, а усвояването на европейски средства е сравнително ниско. Областта се характеризира с добро състояние на инфраструктурата и благоприятна данъчна среда, но в същото време изостава в други сфери, като прозрачността на местната администрация и разширяването на кадастралното покритие.

Перник е една от четирите области, в които лицата на 65 и повече години са 2 пъти повече от тези на възраст до 14 години включително. Индикаторите за качеството и обхвата на образователната система са близки до средните за страната. Областта се характеризира с ограничена леглова база в болниците и недостатъчно лекари. Престъпността е сравнително висока, а разкриваемостта – ниска. За сметка на това се забелязват признаци на повишаваща се ефективност в съдебната система. Добрата оценка за качеството на околната среда е следствие най-вече от високата свързаност с ВиК и пречиствателни станции. В областта на културата благоприятни тенденции се забелязват само по отношение на посещаемостта на местните музеи.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

Средната годишна брутна заплата на наетите лица в областта възлиза на 7063 лв. през 2014 г., което е 71,6% от средната за страната. В същото време заради интензивната всекидневна трудова миграция към столицата доходите на домакинствата са по-високи от средните за страната. Средногодишният доход на лице от домакинството през 2015 г. е 6093 лв., като по този показател Перник се нарежда на второ място след столицата. Тук роля играе и средният размер на пенсиите, доходите от които са с близо 40% по-високи от средните за страната. Делът на лицата, живеещи с материални лишения, остава висок. През 2013 г. това са 37,3% от населението при средно 33,1% за страната.

Пазар на труда ●●●

Перник е една от двете области в страната, в които коефициентът на безработица се покачва през 2015 г., като достига 14,0% при средно ниво за страната от 9,1%. Основният двигател на този процес е не загубата на работни места, а повишаващата се икономическа активност на населението. Вероятно с повишаването на заетостта повече хора започват активно да търсят работа и да се числят към безработните. През 2015 г. заетостта нараства до 62,5%, което е близо до средните нива за националната икономика.

Образователният профил на работната сила показва нарастващ дял на висшите в местното население, въпреки че делът им остава с 5 пр.п. по-нисък от общия за страната – 27,5%. За сметка на това делът на лицата с основно или по-ниско образование е 10,3% при средно 18,1% за страната.

Инвестиции ●

През 2014 г. Перник е една от трите области в страната, в която съотношението между инвестициите на предприятията в ДМА и броя на местното население е под 1000 лв. на човек. Другите две области с подобно съотношение са Монтана и Видин. Въпреки че съотношението на ЧПИ към броя на местното население е деветото най-благоприятно в страната (заради високите инвестиции в строителството преди кризата), 2014 г. е третата поред, в която кумулативният им размер намалява. Към края на 2014 г. те възлизат на 219 млн. евро при най-висок размер от 284 млн. евро към края на 2008 г.

Общините от област Перник постигат по-ниска степен на усвояване на европейски средства от тази за страната. В съотношение с броя на населението те са усвоили 505 лв./човек при средно 689 лв./човек за страната към края на май 2016 г. Най-добре се представя община Перник

(53,6 млн. лв., или по 583 лв./човек), а най-слабо – община Ковачевци (126,1 хил. лв., или по 76 лв./човек).

Инфраструктура ●●●●

Област Перник се характеризира с относително висока гъстота на пътната (24,1 км на 100 кв.км) и железопътната мрежа (4,8 км на 100 кв.км) спрямо тези показатели за страната – съответно 17,8 км на 100 кв.км и 3,6 км на 100 кв.км. Делът на автомагистралите и първокласните пътища е 16,7% при 18,1% за страната, но качеството на пътната настилка е по-добро от това в останалата част на страната. През 2015 г. достъп до интернет имат 53,0% от домакинствата при 59,1% на национално ниво.

Данъци и такси ●●●●

Равнището на местните данъци и такси в общините в област Перник е сравнително благоприятно, а промените от 2012 г. насам са по-скоро в посока понижение. Патентният данък за търговия на дребно, таксата за битови отпадъци и данъкът за възмездно придобиване на имущество са по-ниски от средните за страната. Данъкът върху превозните средства и данъкът върху недвижимите имоти за юридическите лица съответстват по размер на тези в страната. Единствената промяна през 2016 г. е увеличаването на таксата за битови отпадъци за нежилищни имоти на юридическите лица от 8 на 10% в община Ковачевци.

Администрация ●●●

Самооценката на общинските администрации показва, че развитието на електронните услуги и етапът на готовност за обслужване на бизнеса и гражданите на „едно гише“ са в унисон със средните за страната. От 2009 г. насам покритието на кадастъра остава много ниско и непроменено. През 2015 г. той обхваща едва 4,5% от територията на областта при 19,8% за страната.

Според Фондация „ПДИ“ прозрачността на местните органи на самоуправление се повишава леко през 2016 г. (до 40,1%), но остава далеч от показателя за страната – 54,2%. По-ниски оценки получават само областите Видин и Шумен. Областният център получава сравнително ниска оценка и в Индекса на Местната система за почтеност на Асоциация „Прозрачност без граници“ – 3,04/5,00 точки при 3,14/5,00 за страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●

От 2014 г. насам Перник е една от четирите области, в които на всяко лице на възраст до 14 години включително се падат над две лица на 65 и повече години. Другите такива области с изявено застаряване са Видин, Габрово и Кюстендил. Неблагоприятната възрастова структура на населението оказва влияние върху неговия естествен прираст. През 2015 г. той е -12,5%, като е близо 2 пъти по-неблагоприятен от средните стойности за страната. Сравнително по-благоприятен е механичният прираст на населението. Въпреки че от 2010 г. досега повече хора напускат областта, отколкото се заселват в нея, през 2015 г. нивото на нетната миграция е почти нула. Поради близостта до столицата и големия брой на местните жители, които работят в нея, натам се насочват над 50% от лицата, които напускат трайно област Перник в периода 2007–2015 г.

Перник е една от най-силно урбанизираните области в страната, като през 2015 г. 78,4% от населението живее в градовете при средно 73,1% на национално ниво.

Образование ●●●

Училищното образование в област Перник се характеризира с по-добри от средните за страната показатели за включване и задържане на населението в образователния процес. През последните две години нетният коефициент на записване на населението в V–VIII клас постепенно се увеличава и през 2015 г. вече е малко над общия за страната – 78,3%. Относителният дял на второгодишниците (0,7%) и на отпадналите от основно и средно образование (2,3%) е традиционно по-нисък от средните за страната нива. През повечето години учениците от областта постигат малко по-ниски от средните резултати на държавните зрелостни изпити по БЕЛ. През 2016 г. средната оценка е „добър“ 4,06 при „добър“ 4,17 за страната. В същото време делът на неуспешно положилите изпита в област Перник е 8,3% при 8,7% на национално ниво.

През учебната 2015/2016 г. в Перник следват 216 студенти, което е най-ниският брой от 2012 г. насам и най-ниският въобще сред областите, които предлагат висше образование.

Здравеопазване ●●

В областта има достатъчно общопрактикуващи лекари, но съотношението между лекарите от водещи специалности и броя на местното население е най-неблагоприятното в страната. На всеки специалист се падат по 928 души население при средно 544 за страната. Областта се характеризира също с ограничена леглова база в болниците, но и с изключително нисък брой на преминалите болни през нея. Леглата в МБАЛ спрямо местното население са 2,3 на 1000 души, или половината от средните за страната 4,6 на 1000 души през 2015 г., а преминалите болни в тях – 98 на 1000 души от населението, е най-ниската стойност в цялата страна. Тези показатели могат да се обяснят с близостта до столицата и с насочването на много пациенти от областта към нея.

Сигурност и правосъдие ●●●

Натовареността на наказателните съдии в Окръжния съд е по-ниска от средната за страната, но постепенно се покачва. Докато през 2013 г. натовареността е 4,4 дела на съдия на месец (при 8,3 дела на съдия за страната), то през 2015 г. тя е 6,9 дела месечно при запазване на съотношението на национално ниво. В същото време делът на висящите наказателни дела спада до 6,5% през 2015 г. при 9,4% средно за страната. Относителният дял на наказателните дела в Окръжния съд, които приключват в 3-месечен срок, достига 94,0% при средно 88,1% за страната, което е още един показател за повишаващата се ефективност на местното правораздаване.

Основен проблем в областта остава сравнително високата престъпност, съчетана с ниска разкриваемост. Областите, в които през 2015 г. са регистрирани повече престъпления срещу личността и собствеността, са Бургас, Варна, Враца, Кюстендил, Плевен и София (столица). Разкриваемостта обаче е по-ниска само в столицата и Варна (по 30,4%) при 31,1% в област Перник и 39,2% на национално ниво.

Околна среда ●●●●●

Високата урбанизация на област Перник създава предпоставки за по-лесното свързване на голяма част от населението с канализационната мрежа. През 2014 г. делът на населението, живеещо в селища с обществена канализация, достига 79,1% при средно ниво за страната от 74,5%. Свързаността с пречиствателни станции в област Перник достига 74,1%, като по-високи нива регистрират единствено областите Варна (86,2%) и столицата (96,1%).

През 2014 г. емисиите на въглероден диоксид в атмосферата се увеличават до 292,8 т/кв.км територия, но остават под средните за страната 314,5 т/кв.км.

Култура ●

Културният живот в област Перник се характеризира с нисък интензитет. В съотношение с броя на местното население през 2015 г. област Перник регистрира втората най-ниска средногодишна посещаемост на театрите (83 посещения на 1000 души) след Велико Търново (71 посещения на 1000 души) при средно ниво за страната от 302 посещения на 1000 души. Посещаемостта на библиотеките намалява и е 2,2 пъти по-ниска от тази за страната – 583 посещения на 1000 души през 2015 г.

Позитивни тенденции се наблюдават единствено по отношение на броя на посещенията, регистрирани от музеите в областта. Те достигат 58 700 през 2015 г., което прави по 466 посещения на 1000 души, но посещаемостта все още е по-ниска от тази за страната – 664 посещения на 1000 души. Перник е една от петте области в страната, в които и през 2015 г. няма кино.

Ключови показатели за област Перник

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6275	6616	5950	5745	5914	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4194	4473	5021	5764	5941	6093
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5890	6080	6392	6719	7063	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	10,2	9,5	11,6	11,9	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	66,5	66,4	68,6	69,6	71,0	72,7
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	62,0	61,1	61,7	60,4	61,6	62,5
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	6,9	8,0	9,9	13,0	13,1	14,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	16,3	16,7	16,6	16,9	17,8	22,5
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	38	37	38	39	40	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	941	707	853	983	992	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1777	1945	1865	1796	1735	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	15,4	35,0	42,3	48,4	52,8	53,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	48,7	41,7	52,0	48,9	49,5	49,2
Покритие на кадастъра (%)	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,6	-11,3	-11,7	-11,1	-11,2	-12,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-1,9	-1,6	-1,7	-0,8	-1,7	-0,1
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,4	4,1	4,2	4,3	4,1
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,7	4,0	4,5	5,3	5,6	8,1
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	80,7	80,2	77,8	77,0	76,7	78,9
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,6	88,8	88,3	87,5	88,6	90,0
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	101	101	104	103	99	98
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,8	14,3	14,9	15,2	14,0	15,4
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	43,5	38,2	33,1	34,6	30,6	31,1
Дял на висшите наказателни дела (%)	8,6	8,5	7,8	10,1	10,0	6,5
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	71,5	74,0	74,1	74,2	74,1	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	258,6	297,8	257,0	250,9	292,8	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	0	0
Посещения в театрите на 1000 души от населението	78	88	84	69	55	83